

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

LETNIK VII.

CELOVEC, SOBOTA 26. I. 1952

ŠTEV. 7 (467)

Tudi v vladi na Dunaju nova garnitura ÖVP

Pred tremi dnevi je bil glavni predmet skoraj vsega avstrijskega tiska — ne g ede na to s katero politično barvo je popleskan ta ali oni časopis — s posebnim komunikacijem javnosti sporočeni sklep neke seje OeVP-jevskega zveznega vodstva in kluba državnih poslancev OeVP-ja o zamenjavi nekaterih OeVP-jevskih ministrov. Saj se je o tej spremembi že precej dolgo poprej mnogo šušljalo. „Informirani krogi“ predvsem takozvanega „neodvisnega“ tiska, pa tudi kominformovski in v kominformskih vodah plavajoči listi so že davno „točno vedeli“, da bo prišlo do spremembe in so celo tudi napovedovali, kakšna bo. Da so ti krogi bili dejansko pravilno informirani se je sedaj pokazalo, kajti omenjeni komunikacije obveščevalne službe OeVP se malone točno ujema z njihovimi prerokbami.

Spremembe v avstrijski vladi so torej naslednje: dosedanji minister za kmetijstvo in gozdarstvo Kraus, dosedanji prosvetni minister dr. Feliks Hurdes in finančni minister dr. Margaretha so morali zapustiti svoja mesta (da imajo za njih pripravljene že druge visoke funkcije — če že ne zlate, pa prav gotovo pozlačene stolčke — raznim poročilom in domnevanjem lahko verjamo). Novi šef kmetijsko-gozdarskega ministrstva je postal dosedanji predsednik štajerskega deželnega zbora Franc Thoma, ki je s tem, kakor pravi, izpodrinil vpliv nižje-avstrijskih ravninskih kmetov v korist „alpskih baurov“. Finančno ministrstvo je prevzel neki dr. Kamnitz, ki je dosedaj bil namestnik generalnega tajnika pri zvezni gospodarski zbornici. Na Hurdesovo mesto se usedel dosedanji minister za trgovino in obnovo dr. Kolb, njega pa je zamenjal podpredsednik udruženja avstrijskih

skih industrialcev Jožef Böck-Greißau.

O tej spremembi sta se seveda poprej sporazumela koalicijska partnerja SFOe in OeVP, kar niti njihova časopisna poročila ne tajijo. Do izraza pa pride to dejstvo posebno v tem, da so ustanovili dva nova državna tajništva, enega pri ministrstvu za trgovino in obnovo,

ki ga je zasedel generalni sekretar OeVP-jevske laži-sindikalne organizacije „Arbeiter- und Angestelltenbund“ dr. Fric Bock, ter poleg Grafovega še enega v notranjem ministrstvu za socialističnega generalnega direktorja „GÖC“ Andreja Korp-a. Oba sta prav tako kot ministri člana vlade (saj jih je menda še pre-

Zakon proti Starhembergu vložen

Na zasedanju avstrijskega parlamenta v sredo so socialistični mandatarji po svojem govorniku dr. Pitermannu vložili že nekaj časa napovedani predlog za nov zakon, s katerim naj bi se sprva onemogočila vrnitev bivših Starhembergovih posestev, za nadalje pa tudi vse morebitne slične vrnitve bivše zasebne lastnine ljudem, ki so sokrivi nad razbitjem demokracije prve avstrijske republike. K prvi parlamentarni debati o tem predlogu je prezident Kuntschak prav tako na zahtevo socialistov sklical parlament za 31. januarja.

Uvod predloga za novi zakon, ki je istočasno njegova utemeljitev, že v precej jedrnatih in jasnih besedah pove, čemu naj novi zakon služi. Zato in ker je splošno zanimiv tudi za naše ljudstvo, ga prinašamo dobesedno:

„Vloženi predlog hoče upoštevati jasno spoznano voljo večine avstrijskih demokratov: Ljudem, ki so v zvezi z zunanji silami do prinesli k uničenju avstrijske demokracije ter s tem pospeševali cilje zunanjih sil v Avstriji, naj se odreče pravica do vrnitve njihovih bivših ga imetja. To pravico je demokracija priborila nedolžnim žrtvam nasilja. Nasprotovala

bi pravemu čutu ljudstva, če bi isto pravico priznavali tudi onim, ki so na vodilnem položaju pripomogli k razbitju demokracije.“

V ostalem se ta zakonski osnutek naslanja na takozvano Londonsko deklaracijo, ki so jo za Avstrijo obvezno sklenili zavezniki in ki govori o razveljavi pravnih zaključkov iz dobe nacizma, ter skuša to deklaracijo „prilagoditi avstrijskemu pravnemu čutu“.

Vsebina samega zakona je, na kratko orisana, sledeča: Ljudem, označenim v uvodu, ter tudi njihovim dedičem ni mogoče postaviti zahteve po vrnitvi imovine na osnovi takozvanih povračilnih zakonov (Rückstellungsgesetze). Če je že komu takemu bilo njegovo prejšnje imetje vrnjeno pred uveljaviteljnostjo tega zakona, tedaj je tozadevni odlok treba razveljaviti po predlogu za to upravičene osebe. Tudi če je taka vrnjena imovina med tem časom bila že prodana tretjim osebam ali se je z njo karkoli zgodilo, to za potrebni novi odlok nima nikake veljave, razen, če gre za take tretje osebe, ki so kupile tako imovino „v dobri veri“ že pred 6. januarjem 1952. V tem primeru je samo bivši lastnik v toliko prizadet, da mora dati na razpolago prometno vrednost prodanega premoženja, ki ga sicer ne bi smel dobiti vrnjenega.

Na vsak način bi bilo želeli da ta zakonski osnutek v parlamentu prodre proti nakanam Starhembergovih prijateljev v vrstah OeVP. Če ne, pa vsaj upajmo, da se bodo demokratske sile Avstrije dejansko oprijele možnosti ljudskega glasovanja o tem važnem vprašanju, ki je bila že z več strani nakazana.

Churchill bo moral poslušati kritiko

Prvotno se je razširila vest, da je Churchill po zaključku svojih razgovorov z ameriški in kanadskimi državniki nevarno obolel in da se ne bo mogel pravočasno vrniti domov. Izkazalo pa se je, da se je samo nekoliko prehladil, kajti preteklo sredo se je že vkrcal na ladjo Queen Mary in bo v ponedeljek spet v Londonu.

Naslednji dan, dne 29. januarja, se bo sestal britanski parlament, čigar poslanci bi radi kaj več zvedeli o vsebini razgovorov, ki jih je imel Churchill s Trumanom. Reuter je zvedel, da bo Bevanovo krilo laburistične stranke ostro grajalo Churchillov sporazum s Trumanom, po katerem bodo bombardirana oporišča v Mandžuriji ako bi Kitajska sklenila, nato pa kršila pogodbo o premirju na Koreji. Bevanovi pristaši so mnenja, da predstavlja ta sporazum del cene, ki jo je plačal Churchill za obljubljen ameriško pomoč Veliki Britaniji v surovinah in dolarjih.

Član Bevanove skupine Harold Davis je izjavil, da bodo bevanisti zahtevali v parlamentu neposredno razpravo o problemih Daljnega vzhoda ter terjali, da se o teh vprašanih razpravlja na novem sestanku med Churchillom in Trumanom, ki bi mu naj prisostvoval tudi predsednik LR Kitajske Mao Ce Tung.

Desno krilo laburistične stranke pod vodstvom bivšega zunanjskega ministra Morrisona pa se bo, kakor izgleda, vzdržalo vsakega napada na Churchillovo konservativno stranko, dokler ne bo natančno zvedelo, v kaj vse je Churchill privolil v svojih washingtonskih razgovorih s Trumanom.

Bolj kot napovedane seje parlamenta pa se

Churchill med vožnjo domov verjetno vesele novoletnega darila, ki mu ga je v njegovi odsotnosti poklonil član zakonodajnega sveta v Singapuru, namreč dve veliki cigari, dolgi po 37 in pol centimetra in debeli 6 cm. Morda si bo za pomirjenje živcev eno zažgal že med parlamentarno razpravo, če bo prav burna.

Predsednik Slovenske prosvetne zveze dr. Franci Zwitter otvarja knjigarno „Naša knjiga“ v Celovcu

V naše hranilnice z denarji, četudi samo za kratek čas: tam zbrani služijo v pomoč sosedu in razvoju našega gospodarstva!

malo tam zgoraj — in bi z našimi davki lahko ustanovili še nekaj takih mest za mastne ministrske plače...!)

Ti dogodki niti nas niti koga drugega niso mogli presenetiti. Saj že davno vemo, da v najvišjih OeVP-jevskih vrhovih nekaj ni bilo v redu. Nočemo se pa spuščati o razglabljanje, ali so ta nered morda prav s temi spremembami v vladi že docela ali vsaj delno odpravili. Saj nas to neposredno prav nič ne zanima. Zanimajo nas z vsem tem v zvezi le nekatere druge „malenkosti“. Poročila pravijo, da je seji, na kateri so bili storjeni sklepi o presnovi OeVP-jevske vladne frakcije, predsedoval isti ing. Raab, ki se je udeležil tudi koroškega deželnega kongresa OeVP, na katerem se je godilo Steinacherjevo ustoličenje. Tudi drugi demokratični glasovi so mnenja, da si z vsemi temi manipulacijami „močni mož“ v OeVP-ju učvrščuje politično hrbtnico. Torej je to brez dvoma že od časa prezidentskih volitev (ko je OeVP-jevski kandidat pogorel) začrtana boja ostra, bolj reakcionarna pot, na kateri sta že lani poletni morala državni kancler Figl in prosvetni minister Hurdes oddati svoji strankini funkciji, Hurdes pa sedaj tudi še ministrski stolček.

Vidi se, da Figlova garnitura polagoma, a dosledno odstopa (se pravi, da je k odstopanju očitno prisiljena), saj tudi že Figla samega njegovi strankarski prijatelji skušajo ob vsaki priložnosti kompromitirati in osmešiti pred avstrijskim ljudstvom. Kako naj bi človek sicer mogel razumeti, da je gospod kancler še tri dni preden je bil javnosti sporočen sklep o spremembi vlade, ki so jo po Raabovi izjavi že delj časa imeli v vidiku, „vse govornice o vladnih spremembah in koalicijskih težavah označil kot absurdne“ („to!“). Prav gotovo tako otipljivo, farbanje“ ljudstva ne dviga Figlovega itak že precej razrušenega ugleda pri njem. Poleg tega pa je to ponovni dokaz za dejstvo, da že ing. Raab skorajda absolutno oblast nad OeVP-jevskim vodstvom in da je Figl samo še figura na stranskem tiru.

Kar se tiče nas koroških Slovencev, nam za odstopajoče ministre prav nič ni treba biti žal. V Hurdesovem ministrstvu na primer že mesec in leta ležijo najrazličnejše vloge, pritožbe in resolucije glede šolstva na ozemlju kjer prebivamo koroški Slovenci. Tam leži zahteva po slovenski gimnaziji in učiteljišču, pritožba proti šovinistični in neonacistični gonji proti dvojezičnim šolam, protest proti zakonskemu osnutku, ki je bil v Hurdesovem ministrstvu izdelan na podlagi prozorne teorije o „pravici staršev“, ki jo propagirajo najhujši šovinisti na Koroškem, ne da bi se temu gospodu kdaj koli dozdelo potrebno, da vsaj na eno ali drugo stvar odgovori. Prav tako že vej kako dolgo leži od 2000 slovenskih kmetov, kmečkih sinov in hčera na Koroškem podpisana, torej več kot upravičena zahteva po slovenski kmetijski šoli pri ministrstvu za kmetijstvo in gozdarstvo, ki ga je doslej vodil Kraus in se prav tako malo brigal za naše stvari kot pa Hurdes. Ni nam torej treba biti žal za njihovo slovo — pač pa smo zelo radovedni, ali se bo pod vodstvom nove garniture v tem pogledu kaj spremenilo.

Deželni zbor je sklican

Za prihodnjo sredo, dne 30. t. m., ob 1/23 uri popoldne je sklicano 17. zasedanje koroškega deželnega zbora. Kot prva točka je na dnevnem redu volitev novega finančnega referenta v koroški deželni vladi, ker je pred nekaj dnevi, kakor je poročal deželni glavar na zadnji vladni seji, iz zdravstvenih razlogov odstopil dosedanji finančni referent dr. Pavl Jobst. Za novega finančnega referenta bo socialistična frakcija deželnega zbora predlagala vladnega nadsvetnika Ervina Pabsta, ki je do zdaj vodil občinski oddelek deželne vlade.

Naraščanje denarnih vlog

Po letih padanja vrednosti denarja je avstrijska vlada resno preokrenila svojo denarno politiko. Polagoma so zginile iz prometa velike množine vojnih in povojnih denarjev. Šiling je postal spet redkejši. Zakoni o zaščiti denarja so pobrali nabrane vsote najprej zasebnikom, pred tedni pa so oddali te zbrane milijone tudi denarni zavodi končno veljavno državni blagajni.

Že v zadnjih dveh letih je bilo v Avstriji težko najeti posojilo. Povpraševanje po denarju je postajalo z dneva v dan očitnejše in glasnejše. Sedaj pa je Narodna banka na Dunaju zvišala še obrestno mero za svoja posojila. Tako posojila niso samo redko in težko dosegljiva, marveč so postala tudi občutno draga! Kdor ima denar, lahko brez truda spet zasluži lepe obresti z izposojevanjem. **S I. I. 1952 pa so se zvišale tudi obrestne mere za vloge od 2¹/₄% na 3¹/₄% na leto. Vloge, ki se vežejo na šest mesecev, se obrestujejo višje, namreč s 4¹/₄%, pri obvezi na 1 leto pa celo 4³/₄% na leto!**

„Šparanje“ je postalo spet zanimivo in donosno: Mimo je čas nakupovanja, skladiščenja blagovnih zalog ter špekuliranja zadržavanja blaga, dokler ne poskočijo cene! Blagovne zaloge so postale drage in nedonosne. Denar — šiling v hranilnicah in v gotovini ima spet veljavo in slavo!

Zelo hitro se je pokazal uspeh teh ukrepov. Že v prvem tednu po novem letu so se zvišale denarne vloge pri Poštni hranilnici in pri mestnih denarnih zavodih za velike vsote. Na Koroškem so narasle hranilne vloge od zvišanja obrestne mere v polovici meseca za nad milijon šilingov!

Tudi pri naših Hranilnicah in posojilnicah je opaziti nov dotok denarjev in hranilnih vlog. To je razveseljivo in prav tako potrebno. Saj vemo vsi, da si moremo izboljšati svoj gospodarski položaj samo z načrtno in vztrajno štednjo. Čas je, da država to potrebo „šparanja“ spet nagradi s posebnimi ugodnostmi pri davkih in dovolitvi primernih obresti.

Sedaj je čas, da pridejo denarji spet v naše Hranilnice, kjer donajajo lepe obresti in pomagajo sosedu do posojila, če sam trenutno ne zmore vsa ali je v stiski. Čim več bo vlog, tem več je posojil!

Zato v Hranilnice z denarji, četudi samo za kratek čas: tam zbrani služijo v pomoč sosedu in razvoju našega gospodarstva! V prvi vrsti pa koristijo vlagatelju samemu, ki so mu vsak čas na razpolago, so varni pred tatovi in požari ter donajajo spet lepe obresti. Hranilničarji po naših vaseh, povejte in razložite to našemu zadnjemu človeku — ne bo v njegovo škodo!

dr. Mirt Zwitter

Priprave za desetletnico izselitve

Letos aprila bo poteklo deset let, odkar so koroški šovinisti z Maier Kaibitschem na čelu pričeli uresničevati svojo zamisel dokončnega reševanja slovenskega vprašanja na Koroškem. Po dolgoletnih predpripravih so s policijo navahili v slovenske vasi in pričeli nasilno odvažati slovenske družine v zbirno taborišče v Žreclu, od tam pa v živinskih vagonih v nemška taborišča. To je bila huda preizkušnja za našo ljudstvo, ki pa tudi v tem težkem času ni klonilo, temveč se v naslednjih letih s podvojeno upornostjo postavilo v obrambo proti nečloveškemu nasilju.

Kakor smo izvedeli, bo Zveza slovenskih izseljencev ob letošnji desetletnici nasilnega izseljevanja na posebni spominski svečanosti počastila žrtve nacističnega preganjanja in osvežila spomin na nepozabne dogodke, ki bodo ostali z neizbrisnimi črkami zapisani v zgodovini našega ljudstva.

Za pripravo spominskih svečanosti je Zveza slovenskih izseljencev izbrala poseben pripravljalni odbor, ki mu pripadajo naslednji izseljenci: predsednik Zveze Vinko Gröblacher iz Deščic, njen podpredsednik Jaka Reichman iz Lipe ter odborniki Šimen Male iz Kožentavre, Janko Ogris iz Bilčova, Tina Waldhauser iz Kotnare vasi in Peter Waste iz Grabštanja.

Pripravljalni odbor si je zastavil tudi nalogo, da bo do desetletnice izselitve zbral in pripravil za objavo čim več spominskega in dokumentarnega gradiva.

V Angliji manj mesa

Britanski prehrabeni minister Lolyd George je sporočil, da bodo v Veliki Britaniji od 28. januarja zmanjšali obroke mesa za 18%. Minister je poudaril, da bo Velika Britanija porabila v prvem tromesečju letošnjega leta 90.000 ton mesa manj kot je bilo predvideno.

Čudni ukrepi zasedbenih sil

PO ŠIRNEM SVETU

Avstrijsko javnost so v zadnjih dneh precej razburili nekateri prav čudni ukrepi sovjetskih zasedbenih oblasti na Nižjem Avstrijskem. Razzun kominformističnih vsi časopisi poročajo, da je bivša sovjetska posadka vasi Deutsch Wagram, ko je to vas zapuščala, pograbila večino vseh premičnih stvari iz stanovanj, ki so bila zasežena po zasedbenih oblasteh in so služila za kvartir sovjetskim vojakom, ter te stvari naložila na svoje kamioné in jih odpeljala s seboj. Predvsem gre tu za večje število postelj, omar, miz, divanov in drugih komadov stanovanjskih oprav, za sanitarne naprave in kopalniške rekvizite, za vratne in okenske kljuke ter celo za cela vrata in okna, ker je vse last tistih vaščanov Deutsch-Wagrama, katerim so pred sovjetsko zasedbo spadala ta stanovanja.

Da ta poročila ne morejo biti zgolj propagandna laž zoper sovjetsko zasedbo, kakor trdijo njeni kominformovski zagovorniki v svojem časopisju, nam pove dejstvo, da je bila stvar predmet razpravljanja pri nižje-avstrijski deželni vladi in v ministrskem svetu, ki je na svoji seji sklenil protestno noto sovjetskemu visokemu komisarju za Avstrijo in še druge potrebne korake, da bodo pravi lastniki odpeljanih stvari dobili svojo robo nazaj.

Druga stvar ki so si jo dovolile sovjetske zasedbene oblasti v zadnjem času, je zaplemba nekega jadranskega letala neke delavske jadrano-letalne skupine na Dunaju. To se je zgodilo ne glede na dejstvo, da je zavezniški kontrolni svet nekoč soglasno sklenil dovoliti jadrano-letalski šport v Avstriji. (Zaplenili so tisto letalo, ki so ga letalci imeli lansko leto avgusta na svojem obisku pri jugoslovanskih tovariših s seboj v Lescah ob Blejskem jezeru. Morda so Rusi našli kakšne „titoistične bacile“ na njem, ter ga zaplenili samo zato, da ga „razkužijo“....?)

Pred nedavnim smo v časopisju lahko čitali obvestilo, da ne obstoja nobena „avstrijska cenzura“. Urad, ki se je prej kljub temu tako imenoval, so po soglasnem sklepu direktorija aliiranega sveta prekrstili in mu dali pravo ime „Aliirana cenzura“. Sovjetske oblasti se za ta sklep ne zmenijo in še danes njihovi cenzurni uradi uporabljajo pečate z napisom „Avstrijska cenzura“.

To so samo trije najvidnejši primeri iz zadnjega časa o tem, kar si sovjetske zasedbene oblasti na Nižjem Avstrijskem še danes, skoraj polnih sedem let po končani vojni (ali naj rečemo danes že spet...?) dovojujejo, in o čimer ogorčeno piše avstrijsko časopisje.

Zadnje vesti o teh zadevah pravijo, da je zvezni kancler Figl v spremstvu notranjega ministra Helmerja že interveniral pri namestniku sovjetskega visokega komisarja. Tam mu je bilo povedano, da bodo sovjetske oblasti povrnile vso dejansko nastalo škodo oziroma, da so jadrano letalo lastnikom že vrnilo.

... tudi v Zapadni Nemčiji

Zapadno-nemško mesto Freudenstadt v francoski zasedbeni coni je potom svojega mestnega sveta te dni protestiralo proti francoskim načrtom, ki predvidevajo razne „priprave za vojaški umik“. Po teh načrtih in po naročilu francoskih zasedbenih oblasti v Zapadni Nemčiji nekatere firme že vzdavajo v razne važne ceste, v mostove in predore posebne prostore za razstreljivo. Vse to se pripravlja, da strateško važne prometne žile „v danem slučaju“ lahko na najobčutljivejših točkah poženejo v zrak.

V Italiji se pripravljajo na občinske volitve

Politične stranke v Italiji so razvile živahno politično dejavnost pred občinskimi volitvami, ki bodo spomadi.

Demokratska stranka predsednika vlade De Gasperija je sklenila na nedavnem sestanku upravnega odbora stranke, da se bo udeležila volitev skupaj z republikansko in liberalno stranko, pri tem pa odklanja sodelovanje z monarhisti in neofašisti.

Socialdemokratski kongres v Bo'ogni je te dni sprejel resolucijo poslanca Codignole, v kateri se zahteva samostojna akcija pri volitvah. Končno odločbo o tem vprašanju pa bo izdala šele novoizvoljena uprava stranke na svojem prvem sestanku.

Liberalna stranka, ki je po dalje časa trajajočih sporih rešila svoja notranja vprašanja, se bo udeležila volitev s svojimi prejšnjimi zavezniki iz vlade. Stranka je kljub prizadevanju dela članstva odklonila sleherno možnost sodelovanja z neofašisti in monarhisti. Tajnik stranke Villabruna je prepričan, da bodo liberalci dosegli na občinskih volitvah precejšen uspeh.

Komunistična partija Italije, ki se bo udeležila volitev skupno z Nennijevo socialistično

stranko, je ustanovila tako zvano „gibanje levice za neodvisnost“. Partija se je nedavno obrnila na italijansko napredno stranke in jih opozorila na nevarnost pred krepitvijo neofašistov, zlasti v Južni Italiji.

Neofašistično italijansko socialno gibanje gre na volitve skupaj z monarhisti. Nacionalna monarhistična stranka namerava postaviti za kandidate mnoge ugledne osebnosti iz italijanskega monarhističnega gibanja, ki se je okrepilo v južnih pokrajinah države.

Volitev se bo udeležilo tudi gibanje italijanskih delavcev Magnanija in Cucchija. Gibanje bo vložilo samostojne liste samo v nekaterih središčih pokrajine Pogle in Kalabrije, dočim se bo v ostalih pokrajinah združilo z drugimi demokratskimi strankami. KP Italije, ki je zaskrbljena zaradi delovanja gibanja italijanskih delavcev, je nedavno poslala vsem svojim zvezam navodilo, v katerem jih opozarja, da ne smejo v predvolilni kampanji izzivati gibanja in da se ne smejo spuščati v javne razprave z njegovimi predstavniki. Sodijo, da bo gibanju italijanskih delavcev uspelo formirati se v mnogih središčih, v katerih so komunisti in Nennijevi socialisti izgubili podporo množic.

Ljubezen sv. očeta papeža Pija XII. do — plemenitašev

Časopisi vedo poročati, da je papež prejšnji teden prvič v zgodovini podelil nekemu umirajočemu svoj blagoslov — po telefonu. Italijanski grof Ettore Mangarini si je, ko se mu je bolezen poslabšala, zaželel, da bi slišal pred smrtjo še papežev glas. Prinesli so mu telefonski aparat. Po kratkem razgovoru mu je papež podelil telefonično svoj blagoslov.

Navadni verniki te sreče verjetno nikdar ne bodo deležni že zaradi tega, ker nimajo telefona in ker niso — grofje.

Izgleda, da je papež grofom in sploh plemenitašem zelo naklonjen. Pred štirinajstimi dnevi je sprejel v audienci 200 rimskih plemičev in jim med drugim dejal, da so plemenitaši v prvi vrsti poklicani, da pomagajo pri reševanju perečih dnevnih vprašanj, posebno pa pri uresničevanju socialne pravičnosti.

Velika večina ljudi ima o grofih in plemičih precej drugačno mnenje in ve še iz zgodovine, kako je izgledala socialna pravičnost, ki so jo delili grofje. V mnogih krajih to grofovsko

pravičnost občutijo tudi še danes na lastni koži. Prav v zadnjih tednih je eden teh vzornih plemenitašev — knez Starhemberg — pokazal visoko razvit čut za socialno pravičnost, ko se hoče za nagrado za svoje krvavo nasilje nad avstrijskim delavstvom spet dokopati do 82 posestev in gradov, ki si jih njegovi predniki prav gotovo niso pridobili z delom svojih lastnih rok.

Ljudje se še tudi spominjajo, da je prav Starhemberg imel tudi izredno čast, da je papež svoječasno razvezal njegov prvi zakon, da se je lahko poročil z drugo, Za običajne vernike pa je zakon, kakor vemo, zakrament, in je neločljiv.

Tokio. — V zapadnem delu Japonske in Kitajske so bili nedavno hudi potresi. V teh pokrajinah je bilo porušenih okrog 70 odstotkov vseh poslopj. Škoda je utrpelo 120.000 ljudi. Število človeških žrtev še ni natanko ugotovljeno. Pogrešajo pa jih 40.000.

Bonn. — Po poročilu, ki ga je objavilo ministrstvo za delo Zapadne Nemčije, se je v novembru lanskega leta dvignilo število brezposelnih za 92.600. V Zapadni Nemčiji je zdaj že okrog dva milijona brezposelnih delavcev.

Teheran. — Predsedniku zahodnonemške vlade Adenauerju je bil izročen sklep perzijske vlade, iz katerega izhaja, da je perzijska vlada sklenila prekiniti vojno stanje z Nemčijo.

Beograd. — Izredni in pooblaščen veleposlanik FLRJ v Indiji dr. Jože Vilfan je v soboto odpotoval na svoje novo službeno mesto.

Brezposelnost pada

V mnogih državah sveta je brezposelnost v zadnjih letih precej padla.

Mednarodna organizacija dela poroča, da je samo v Švici padla brezposelnost od junija 1950 do junija 1951 za 73%. Podoben padec so zaznamovale še nekatere druge države, med njimi Avstralija, kjer je dosegel padec 51%, njej pa slede: ZDA z 42%, Južna Afrika z 41%, Kanada z 39%, Anglija z 31%, Francija s 26%, Japonska s 17%, Belgija in Zapadna Nemčija s 14% in Nizozemska s 5% padca brezposelnosti.

Zvišala pa se je brezposelnost v Izraelu za 25%, na Norveškem za 24%, na Danskem za 8% in v Indiji za 2%.

Franko hoče Gibraltar

Iz Madrida poročajo po radiu, da je Franco ponovno zahteval vrnitev Gibraltarskega polotoka, ki je znana britanska trdnjava ob vhodu iz Atlantskega oceana v Sredozemsko morje. Španija smatra ta polotok prej ko slej kot svoje ozemlje, bi pa bila pripravljena, dati ga kratkoročno v najem Veliki Britaniji.

Tuji diplomati v SZ se ne smejo prosto gibati

Sovjetska vlada je 16. januarja objavila nove ukrepe, s katerimi omejujejo svobodno gibanje tujih diplomatov v SZ. Brez posebnega dovoljenja sovjetskih oblasti se ne smejo oddaljiti od Moskve več kot 40 km. Tudi če to dovoljenje dobe, ne smejo obiskati 22 mest, med njimi so: Harkov, Omsk, Tomsk, Orel in Irkutsk. Sodijo, da so v teh mestih taborišča za prisilno delo.

Vesti iz Jugoslavije

Porast študentov na jugoslovanskih univerzah

Število študentov na jugoslovanskih visokih šolah po osvoboditvi neprestano narašča. Po podatkih, ki jih je objavil zvezni zavod za statistiko v Beogradu, je od leta 1945 do konca leta 1951 diplomiralo na vseh jugoslovanskih univerzah in visokih šolah 15.114 študentov. Med temi je bilo 1992 novih inženirjev, 1659 zdravnikov, 1837 pravnikov, 517 inženirjev agronomijo in gozdarstva ter 2359 srednjo-šolskih učnih moči. Glede na možnost zaposlitve diplomiranih strokovnjakov v Jugoslaviji ni nobenih težav, nasprotno, pri naglem razvoju Jugoslavije na področju gospodarstva, industrije in kulture, se mladim strokovnjakom, ki vsako leto v večjem številu zapuščajo visoke šole, odpira široko področje udejstvovanja.

Film „Titova Jugoslavija“

Barvni film „Titova Jugoslavija“, ki ga je snemal predsednik Mednarodne filmske ustanove (International Film Foundation) g. Bryan, je doživel velik uspeh v ZDA. Film so predvajali okrog 60-krat v skoraj vseh državah ZDA, a samo v New Yorku so ga sedemkrat predvajali ter prenašali s televizijo. Bryan je spremljal s predavanji vsako sceno filma. Razen scen o suši, ki je leta 1950 prizadejala Jugoslavijo, je Bryan snemal tudi celo vrsto prizorov iz gospodarskega, družbenega in kulturnega življenja v Jugoslaviji. Del filma o makedonskih narodnih plesih je sinkroniziran.

Konec januarja bodo film „Titova Jugoslavija“ v New Yorku osmič predvajali, nato pa bo Bryan z njim ponovno odšel na turnejo po ZDA.

Oton Župančič:

Zebljarska

Od štirih do ene,
od štirih do ene
so zarje rumene,
so trate zelene,
od štirih do ene
vodà nam kolesa, mehove nam žene
nad nakli smo sključeni
vsi, fantje, možjé in dekleta in žene,
od štirih do ene
že vsi smo izmučeni:
vodà nam kolesa, mehove nam žene
od štirih do ene,
od štirih do ene.
Pol treh, pol treh —
spet puha nam meh!
Žareči žebli so nam v očeh,
do osmih zvečer zebli, žebli v očeh.
Od štirih do ene
vodà nam kolesa, mehove nam žene,
do osmih od treh
žareči žebli, žebli v očeh.
Smo jih v polje sejali?
Po polju naši žebli cvetó
poglej v nebo:
vanj smo jih kovali
od štirih do ene, do osmi od treh,
da nam bodo tudi ponoči v očeh...
Pa ondan sem pred zrcalom postal:
o, kakor da sem po sebi kovall
O, kakor da delam ves božji dan greh
od štirih do ene, do osmih od treh!
Od štirih do ene,
od štirih do ene
vodà nam kolesa, mehove nam žene,
do osmi od treh
žareči žebli, žebli v očeh...

Narodna:

Dobro jutro, Minka moja

Dobro jutro, Minka moja!
Si kaj dobro spančkala?
„Nič kaj dobro nisem spala,
sem celo noč poslušala,
kdo so neki tisti fantje,
ki na vasi pojejo?“

To so fantje, vsi soldatje,
ki na vojsko pojdejo.

Ivan Cankar:

Njena podoba

Ne vem, ali sem že napisal ali sem le pravil,
kako se je zgodilo z njeno podobo. Kolikor bolj
je spomin grenak in bolesten, toliko pogosteje
zaboli v srcu.

Mati se nikoli ni dala slikati. Ko je ležala na
mrtvaškem odru, sem se spomnil, da jo bodo
zakopali, nasuli na rakev težko in visoko go-
milo in da nikoli več ne bomo videli njenega
obrazu.

Sam sem bedel ob nji. Tako globoka je bila
tišina v izbi, da sem skoraj slišal svoje žalost-
ne misli. Časih je zaprasketala sveča, plamen
je švignil višje ter je ožaril njen obraz in njene
roke, ki so se bele in trde oklepale razpela.

Poiskal sem papir in svinčnik, da bi risal
njen obraz, kakor je bil tih in miren v smrti.
Začel sem težko in trudoma, ker se mi je roka
tresla in so me oči skelele od zatohnelega
vzduha. Pod temnim zelenjem se je svetil ob-
raz kakor iz belega kamna izklesan. Ob posled-
njem vzdihu se je bila nasmehnila in tisti
smehljaj je ostal na ustnicah.

Bral sem nekoč, kako je umiral svet mož.
Vsa izba je bila polna sorodnikov, prijateljev
in občudovalcev, jok in stok se je razlegal prav
na cesto. Ali v tistem trenutku, ko je sveti mož
izdihnil, so prestrašeni pobegnili sorodniki,
prijatelji in občudovalci ter se niso vrnili.

Tista zgodba je resnična. Kadar se tiho za-
pro duri za življenjem, izreče vest svojo pra-
vično in neizprosno sodbo, in ta sodba je z
razločnimi črkami napisana na čelu, na licih in
ustnih. Če bi hotel risati dušo in skrito misel
človeka, bi ga risal spečega, rajši mrtvega. Po-
znal sem jih, ki so prestrašeni planili iz spanja,
ko so začutili na čelu pogled izprašujočih,
bdečih oči. Tako bi se prestrašil grešnik, ki bi
nenadoma in nepripravljen ugledal sodnika
pred seboj.

V smehljaju materinem je bilo kakor sladke
počitek po dolgi, dolgi poti, kakor bogato pla-
čilo za ves strašni, do zadnjega hipa nepripo-

Utrinek iz naše zgodovine pred desetimi leti

Junaštvo in trpljenje ene same družine

Tisočdevetstodvainštirideseto leto je bilo leto
organiziranega odpora proti fašizmu na Koroš-
kem. Že 1939-1940-1941 leta so posamezni slo-
venski fantje zapuščali hitlerjevo vojsko in od-
šli v Jugoslavijo ali pa se skrivali v koroških
gozdovih. Šorli Joži iz Lobnika, Maleji iz Sel,
Kravti iz Bistrice pri Pliberku, so fantje, ki se
jim je najprej oglasila slovenska protifašistična
odporna žila. Ko pa se je organiziran narodni
odpor razširil tudi na Koroško, so posamezne
slovenske družine toliko prispevale v tej sveti
borbi, da je potrebno njihovo delo in žrtve za-
pisati in te odlomke zgodovine oteti pozab-
ljivosti.

JEREBOVA DRUŽINA V OBIRSKI

Pri Jerebu v Obirski št. 39 sta se zadrževala
prva organizatorja Osvobodilne fronte, doma-
čin Zupanc Johan in Stane Mrhar iz Št. Vida
pri Ljubljani.

Oče Tomaž Olip in mati Uršula, rojena Jug,
sta se priselila iz Sel v Obirsko leta 1929 in si

na Jerebovem posestvu ustvarila z največjo
marljivostjo, podjetnostjo in poštenostjo svo-
je družinsko življenje. Vzgojila sta osem otrok

in najstarejši je moral že služiti vojake. Svojo
marljivost in ljubezen do poštenega dela sta
pokazala tudi v najzvestejši podpori partiza-
nom. Obveščala sta jih o vsem važnem in vzdr-
ževala vezo tudi med odbori OF v Selah in
Suhi pri Rebrci in ostalim terenom. Spominjam
se še, ko mi je mati Uršula jeseni leta 1942
sporočila, da želi govoriti z menoj Tavčmanov
Franči (Lenart), ki se je takrat nahajal pri Je-
rebu. To vest mi je zaupala pred Gražarjevo
mesarijo v Železni Kapli. Tudi otroci, čeprav
so bili še mladoletni in nekateri še zelo majh-
ni, so bili vzgojeni in ljubezni do slovenskih
fantov — partizanov.

Od strani fašistične oblasti pa je bila 17. no-
vembra 1942 napovedana uničevalna aretacija
in sicer po zaslugi belogardističnih geštapov-
skih pomagačev. Onega 11. novembra 1942, o
katerem smo že pisali, je bilo aretiranih preko
60 domačinov in 13 od teh obglavljenih. Tudi
Jerebovega očeta Tomaža in mater Uršulo so
odgnali. Od doma sta odšla oba popolnoma
zdrava. Otroke sta morala pustiti same doma.
Osemnajstletna hčerka Marija je morala skr-
beti za petnajstletno Pavlo, enajstletnega Jan-
ka, desetletnega Metoda in šestletnega Tomi-
ja. Celó zvestega hlapca, 43 letnega Ukrajin-
ca, Mihajlo Racivo, so fašisti odgnali, ker je
bil družini preveč naklonjen. Decembra 1942
pa so zaprli tudi hčerko Marijo in gospodinj-
stvo je morala prevzeti Pavla.

Vsi trije so morali v celovških zaporih ča-
kati na sodbo, ki je bila izrečena 10. aprila
1943. Trinajst junaških žrtev so obsodili na
smrt, 22 pa na dolgoletne ječe.

Tomaž je bil obsojen na osem, mati Uršula
pa na dve leti težke ječe. Mati je presedela ne-
kaj časa v Celovcu in bila nato odpeljana v
koncentracijsko taborišče Ravensbrück, kjer je
rodila hčerko Anico. Oče Tomaž je že 13. ap-
rila 1943 umrl od prehlada in pretepanja po
gestapovcih v celovških zaporih. Poleg Jerebo-
vega očeta je bil v Celovcu zaprt tudi Smol-
nik Janez iz Žitare vasi, ki je bil priča prete-
panja in mučenja od strani gestapovcev.

ŠTIRJE JEREBOVIH SO BILI V PARTI-
ZANIH

Najstarejši sin Vinko je prišel na dopust iz
nemške vojske. Sestra Pavla je imela stalno
najtesnejše stike s partizani in je tudi brata,

ki je bival za časa dopusta v Železni Kapli,
spravila z njimi v zvezo. Vinko je šel v partiza-
ne in povečal tričlansko patroljo obveščeval-
cev, ki jo je vodil tov. Gorki. Dne 12. oktobra
1944 so prišli spet policisti iz Železne Kaple,
da bi odgnali še poslednje ostanke Jerebove
družine. Uničevalno akcijo proti Jerebovim je
vodil neki Stehmüller z nalogo, odpeljati v Že-
lezno Kaplo vse Jerebove otroke in odgnati tu-
di vso živino. Ko je tirala policija Jerebove po
Obirski, je Pavla izrabila prilžnost in ušla. V
Podršnikovem lesu je namreč zavil v goščo en
junc. Pavla je šla za njim, da bi ga prignala
nazaj na pot. Iz gošče pa je ni bilo več nazaj
in policisti so jo zgrešili šele pri Korškem mo-
stu, ušla pa je že pri Rožičevi kajži. Drugi
otrok Tomaža Olipa je prijel za osvobodilno
orožje.

Razum Pavle so policisti pritirali vse v Želez-
no Kaplo in jih zaprli v občinsko hišo. Tam so
bili zaprti tudi Tavčmanovi, Micka, Tinca, ter
otroka Jurček in Franči, stara komaj sedem in
šest let. Naslednje jutro pa sta inspektor Lu-
gas in Plattner prevzela nadaljnji transport Je-
rebovih in Tavčmanovih iz Lobnika. Najprej
sta še vsem napridigala, kako naj se zadržijo
pri transportu. Župan Drexler je dal Jerebove-
mu Jošku še neko spremno pismo. Vsebina te-
ga pisma je bila, kakor da bi bili Jerebovi po-
slani v Beljak samo k nekim domačinom. Izka-
zalo pa se je, da je bilo pismo pisano samo za-
radi tega, da bi Jerebove brez večjih težav
spravili iz Obirske.

Transport je končno prispel v Beljak, od
tam pa v Seebach, kjer je bilo tiste čase zbira-
liščno taborišče za Slovence. Jerebov Joško je
seveda takoj pokazal komandantu taborišča
spremno pismo od župana. Ta pa se je nasme-
jal ter odkrito povedal: „Das kannst schon
wegwerfen, bis hier her hast den Brief ge-
braucht, von da weg brauchst ihn nicht mehr.“
Jošku je povedal tudi, da bodo ostali v tabo-
rišču v Seebachu samo tako dolgo, dokler ne
bo prišlo skupaj toliko Slovencev, da se bo
transport v Nemčijo izplačal. Ko je Joško vse
to zvedel, je sklenil, da bo pobegnil in šel v
partizane. Z bratom Jankom sta pri sosednih
barakah taborišča našla lestve in si jih pripra-
vila v barake, kjer sta stanovala. Joško je čakal
na ugoden čas, da bi z bratom izvedla trden
sklep pobege.

Minulo je pet dni in taborišče je bilo natr-
pano slovenskih pregnancev. Toda skrb za
majhna brata Metoda in Tomija, ki sta bila
komaj 12 in 8 let stara, ga je trla. V partizane
seboj jih ni mogel vzeti. Potolažil pa se je s
tem, da bodo ostali domačini pazili na otroke,
kolikor bo pač to mogoče in šesti dan sta z
bratom ušla. To je bilo 19. oktobra, ko je imel
Joško ravno svoj rojstni dan. Seboj sta vzela
obleko, da sta se mogla spreobleči, ker je ta
dan močno deževalo. Bila sta drzna fanta, ker
kupila sta si vozno karto kar na kolodvoru See-
bach naravnost za Borovlje. In srečno sta pris-
pela do domačih vasi. V Bajdišah so jih še le-
gitimirali orožniki, a jim nista bila sumljiva,
ker je imel Joško seboj še svojo legitimacijo,
na Janko pa, ker je bil še mlajši, se tudi ni-
so ozirali. Nad Peručom v Obirski pa sta že
srečala partizane Borisa, Cimpaserjevega Fran-
čija in Maksija. Bili so tudi obveščevalci. Tako
so bili štirje Jerebovi v partizanih in prestali
mnogo težkih in slavnih dni.

ZOPET DOMA

Joško je bil med drugim tudi kurir stanice
10 pod Topico, Vinko je bil pri mnogih težkih
borbah kot borec in vojaški funkcionar. Tudi
pri borbi na Počulah, kjer so imeli fašisti tež-
ke izgube, je sodeloval. Pavla je vršila težko in
tvegano službo kot bolničarka pri različnih ko-
roških edincah. Janko, najmlajši pa je bil na
osvojenem ozemlju.

Po končani vojni sta najprej prišla domov
najmlajša od Jerebovih Todi in Tomi, katere je
oskrbovala teta Marjeta. Potem sta prišla Još-
ko in Janko. Vsi ti so prišli domov že maja
1945. Mati Uršula pa je po sedmih tednih vož-
nje prispela domov šele junija 1945, Marija
avgusta, Pavla in Vinko pa šele 16. oktobra
1945. Ta dva sta najdalje služila vojaško dolž-
nost narodnoosvobodilne borbe.

Očeta Tomaža Olipa ni bilo več nazaj.
Umril je kot eden med prvimi koroškimi Slo-
venci za svobodo in enakopravnost Slovencev
na Koroškem.

To je pregled težke poti ene same družine,
ki so jo pod nacisti hodili koroški Slovenci.

Prušnik Karl

V prestolnici Sredozemskega morja

Marseille, imenovan prestolnica Sredozemskega morja, je slavna francoska luka, ki šteje med največja, najmodernejša in najpomembnejša obmorska pristanišča sveta. Nešteti bazeni novega pristanišča kot Joliette, Lazaret, d'Arenc, National, Pinede, Mandragne, Wilson so izhodišče za najbolj oddaljene kraje. Tu se pod žarečim provensalskim soncem že stoletja srečujejo ljudje vseh narodnosti in plemen. Mogočna stvaritev pristanišča je njegov pomol, ki vzbuja veliko občudovanje pri tehnikih; ta pomol je najdaljša bariera, ki si jo je upala človekova smelost postaviti zoper elemente morja. Predor Rove, ki veže Marseille z Etong de Beer, je najdaljši obmorski predor na svetu. Nekoč je to pristanišče bilo ponos Francije, danes pa bi se morala vlada te države sramovati tega, da se gigantske pristaniške naprave, ki naj bi služile blaginji človečanstva, izkoriščajo in skrunijo z nenehnim vkrcavanjem vojnega materiala za Indokino ter druge dežele. Še ni obledel spomin na nedavne velike stavke, ki so bile izbruhnile v tem mestu prav zaradi tega; nad 3000 pristaniških delavcev je večkrat zaporedoma stavkalo v letu 1950; ti delavci niso hoteli natovarjati ne iztovarjati orožja, ker so si vedno želeli in tudi danes hočejo edino le mir!

Ko smo si ogledali pristanišče, se napotimo vzdolž Ulice Canabiere, ki je po svojem pisanem in hrupnem prometu ena izmed najznamenitejših pristaniških ulic sveta. Druga nič manj pomembna ulica je Ul. Saint Ferreol; to je osredotočena ekonomska sila mesta, kajti tu imajo svoja središča največja bančna podjetja države. Znamenita je tudi borzna palača, središče marseilske trgovske zbornice, ustanovljena leta 1599, ki je najstarejša trgovska zbornica Francije. Ta ustanova že tri stoletja upravlja trgovsko luko ter letalsko pristanišče Marignane, tu je živo izpričana zgodovina ekonomskega razmaha ne le mesta Marseille, marveč vse francoske dežele. Eden izmed najlepših spomenikov je palača Long champ, iz dobe drugega cesarstva. V tem dragulju umetniške stvaritve so muzeji upodablajočih umetnosti in naravoslovnih ved, v prelepem, razsežnem parku je zoološki in aklimatizacijski vrt. „Pharo“ je bil rezidenca cesarice Evgenije, zdaj pa je v njem medicinska fakulteta za kolonije. Najznamenitejša cerkev v mestu je Notre Dame de la Garde, ki jo pomorski imenujejo „sveti grič“, h kateremu radi poromajo. S tega griča je veličasten razgled na morje, pristanišča in razsežno mesto. Opatija Saint Victor, ki jo je bil ustanovil l. 420 St. Cassien, in ki so jo večkrat razrušili barbari, sta jo pozneje obnovila opata S. Wilfred in S. Ysain, leta 1362 pa jo je posvetil papež Urban V., nekdanji opat S. Victora. Ta opatija je ena najstarejših v Franciji. Prava mojstrovina rimsko-bizantinskega sloga je katedrala, ki šteje med najprostornejše in po svoji arhitektonski ubranosti med najveličastnejše cerkvene zgradbe na svetu; omembe vredni so tudi njeni mozaiki. Chateau d'If na istoimenskem otoku, dolgem 290 m in širokem 168 m se čudovito odraža pod sinjim provensalskim nebom siv, ponosen, s svojim zgodovinskim stolpom, ki ga je bil zgradil Franc I. v obrambo mesta pred Španci; uporabljali so ga že od početka tudi za državno jetnišnico, ki je bila splošno znana pod imenom „jetnišnica Monte Christa“. Po njej nosi ime sloviti roman Aleksandra Dumasa.

Po tem kratkem opisu umetniških zgodovinskih in naravnih lepote mesta, si bomo ogledali tudi nekoliko njegovo življenje. Letno obišče Marseille okrog 4 milijona tujcev. Mnogi se tu nastanijo in je zato razumljivo, da je v tem mestu potepništvo in vlačugarstvo zelo razpaso in predstavlja eno največjih njegovih nadlog. Levo od dolgega fantastičnega sprehajališča Canabiere, ki ga zvečer osvetljuje morje luči, so temne, ozke ulice, ki te vodijo v Vieux Port in Quartier des Chapeliers, okraja, kamor se zatekajo brezdomci. Res, da se v Marseilleu število zločinov zmanjšuje, vendar pa vzbujajo danes zaskrbljenost zločini mladoletnikov. Često se dogaja, da privedejo na policijske postaje mladoletnike, ki so jih zalotili pri krajah v raznih skladiščih, ko so pretepali stare starše ali pa v družini propalih žensk. Ta blodna, moralno in fizično pokvarjena mladina je za policijo trd oreh. Vendar je treba priznati, da so v Marseilleu, ki je svojčas bil razvpit zaradi številnih zločinov, primeri umorov znatno redkejši, kot pa jih je beležila policijska kronika pred vojno. Do tega zboljšanja je pripo-

moglo zlasti dejstvo, da je bil Vieux Port pred vojno zatočišče in bivališče banditov, ter vseh temnih ljudskih izrodov. L. 1944 deloma porušen od Nemcev; le-ti ga pač niso porušili z namenom, da bi porušili banditstvo tega zločinskega gnezda, marveč s ciljem, da uničijo podtalno delovanje „maquistov“ ilegalnih aktivistov v borbi proti nacifaštom. To rušenje je v veliki meri zajelo tudi najzloglasnejši marseilski okraj. Vendar pa še danes obiskovalec teh temnih zakotij srečuje mračne sumljive tipe različnih plemen; nekateri ogledujejo strelno orožje, ki ga skrivaj prodajajo na Trgu Quartier des Chapeliers. Ako si za trenutek približno ogleduješ katerega teh tipov, se ti malone zašibijo noge in skoraj, da te oblije pot strahu

in groze; ali pa zaslišiš nenadno streljanje, ki ne veš odkod prihaja in kaj se okrog tebe dogaja in ne veš h kateremu svetniku bi se zatekel. Neredko je prostitucija v tesni povezavi s kriminalnostjo. Marsikateri tujec, zlasti pomorščak, postane žrtev ene ali pa več takih propalih žensk; omrežejo ga kot nedolžno ribico, ga privabijo k sebi, nakar se pojavi eden ali pa več njihovih pajdašev, in nesrečna žrtev mora molče izročiti vse, ves svoj imetek, ako želi odnesti iz pasti živo glavo, in vse to se dogaja pri belem dnevu! Varuj pa se, da bi prestopil prag tega okraja brez dobrega spremstva, ker bi se ti utegnulo pripetiti, da se uresniči na tvoji koži stih iz Dantejeve Božanske komedije: „Opustite slednje upanje vsi, ki vstopite.“

Častna beseda

I
Nekoč v poletu sem zavil v park. Vzel sem s seboj zanimivo knjigo, se poglobil v branje in se tako zasedel, da nisem niti opazil, kako se je zmrabilo. Ko nisem več videl brati, sem zaprl knjigo, vstal in odšel proti izhodu. Park je bil že prazen, na ulici so mežikale svetilke in nekje izza drevja se je oglašal čuvarjev zvonec. Zbal sem se, da parka ne bi zaprl, preden bom zunaj, zato sem se podvzval.

Nenadoma sem obstal. Zazdelo se mi je, da nekdo tam za grmovjem joka. Zavil sem po poti tja, kjer je stala in se v mraku belila majhna zidana hišica ali stražarnica, kakršne so navadno po vseh mestnih nasadih. Pred njo je stal deček sedmih ali osmih let, ki je s sklonjeno glavo glasno in neutolažljivo jokal.

Stopil sem k njemu in ga vprašal: „Kaj ti je, mali?“

Deček je na mah, kakor na povelje prenehel jokati, dvignil glavo, me pogledal in rekel: „Nič.“

„Kako to — nič? Ali ti je kdo kaj naredil?“

„Ne.“

„Zakaj pa potem jokaš?“

Se vedno je težko govoril, še vedno je hlipal in smrkal.

„Pojdiva“, sem mu dejal. „Glej, pozno je že in park zapirajo.“

Hotel sem ga prijeti za roko, pa jo je hitro iztrgal in dejal:

„Ne morem.“

„Kaj ne moreš?“

„Ne morem oditi.“

„Zakaj? Kaj ti je?“

Erna Muser:

Spet vstajamo v temo

Spet vstajamo v temo in ni še sonca, ko že po pet in pet se uvrstimo, spet rahla groza naša srca stiska, ko sredi tabora molče stojimo.

Prišle smo v snegu, stale v rezkem mrazu, zlokobno veter nihal je svetilke, grozečno trgal črna ogrinjala, brez konca v noč zvenele so številke.

Potem borovje je z neba stopilo, pred nami so noči vse bolj bledele, potihnil veter, luči ugasnile, na vzhodu zarje so deviško rdele.

Nad nami v sivem, predpomladnem mraku so jate tujih ptic nebo temnile — kot črne vrane sredi taborišča — vrešče se vsakokrat za gozdom skrile.

Borovci pa so stali in molčali. Za njimi je kipel mlado žito — vse više, više — gnalo se je v klasje — kot hrepenenje v solzah zla umjto.

O, sončna jutra! Kri je toplo plala, z nestrpno vero misli so iskale na vzhod in jug, v zapadne sužnje zemlje, strastno zaupno svobode čakale.

Obstalo žito je in rumenelo. Vse niže, niže težko klasje klone. Čigav bo kruh, ki v zrnjih se spočenja, čigava zarja v belem dnevu tone?

Zdaj žito onstran gozda je požeto, od severa že oster veter veje, me pa stojimo, čakamo, stojimo, ko črna vrana šteje, šteje, šteje.

„Nič!“ je odgovoril deček.
„Kaj si bolan?“
„Nel!“ je odvrnil, „zdrav sem.“
„Zakaj potem ne moreš oditi?“
„Stražar sem“, je dejal.
„Stražar? Kakšen stražar?“
„Kaj ne razumete? Igramo se.“
„Pa s kom se vendar igraš?“
Deček je pomolčal in odgovoril: „Ne vem.“
Sedaj, po pravici povedano, sem mislil, da je deček gotovo bolan in da v njegovi glavi nekaj ni v redu.

„Čuj“, sem mu dejal, „kaj govoriš? Kako je to? Igraš se, pa ne veš s kom?“

„Da“, je odgovoril deček. „Ne vem. Sedel sem na klopi, pa so prišli neki večji dečki in rekli: ‚Ali se hočeš igrati vojake?‘ Rekel sem: ‚Da.‘ Začeli smo se igrati. Meni so rekli: ‚Ti boš mlajši vodnik.‘ Neki fant je bil Timošenko, maršal... Peljal me je sem in dejal: ‚Tu je naše skladišče streliva. Ti boš stražar.‘ Stražil boš, dokler ne določim drugega.‘ Rekel sem: ‚Dobro.‘ On pa na to: ‚Daj mi častno besedo, da ne boš odšel.‘“

„No?“
„No, in jaz sem mu rekel: ‚Častna beseda, da ne bom odšel!‘“

„In potem?“
„Potem sem stal in stal, dečkov pa ni od nikoder.“

„A tako!“ sem se nasmehnil. „In je že dolgo, kar so te postavili za stražarja?“

„Bil je še dan.“
„In kje so tovariši?“

Deček je znova vzdihnil in dejal: „Mislim, da so odšli.“

„Kako odšli?“
„Pozabili so name.“
„Zakaj pa potem še stojiš?“

„Dal sem častno besedo...“
„Taka je torej zgodba!“ sem dejal. „In kaj boš zdaj?“

„Ne vem,“ je dejal dečko in spet zajokal.
Hotel sem mu nekako pomagati. Kaj naj storim? Ali naj grem iskat tiste neumne fante, ki so ga določili za stražarja in zahtevali od njega častno besedo, sami pa pobeignili domov? Kje bi jih tudi zdaj našel, poglavcel Verjetno so že povečerjali, legli spat in se izgubili v sanjah. Tale tu pa stoji na straži. Tema je, gotovo še ni nič jedel.

„Si kaj lačen?“ sem ga vprašal. „Veš kaj“, sem nadaljeval in se zamislil. „Steci prav hitro domov, povečerjaj, jaz pa bom medtem stal tu namesto tebe.“

„Ali res?“ je vprašal. „Ali je to mogoče?“
„Zakaj ne?“
„Ker niste vojak.“

Dejal sem: „Zares, nič ne bo iz tega. Ne morem te zamenjati na straži. To lahko stori samo vojak, samo načelnik...“ Zasvetilo se mi je. Pomislil sem: Če lahko fant osvobodi častne besede samo vojaška oseba in ga tako reši stražarjenja, zakaj čakati? Takoj moram poiskati vojaško osebo.

Dejal sem: „Počakaj trenutek!“ in planil proti izhodu.

II

Vrata še niso bila zaprta. Vrtar je hodil nekje po oddaljenih kotih parka in zvonil. Postal sem na vratih in čakal, da morda pride mimo kak vojak. A kakor nalašč ni bilo na cesti nobenega.

Nenadoma sem na voglu na tramvajski postaji zagledal oficirsko kapo z rdečim konjeniškim našitkom. Zdi se mi, da se še nikoli v

Prišla bo pomlad

Prišla bo pomlad
včakar bi jo rad.
da bi zdrav, vesel,
sladko vince pil.
To me veseli,
travca zeleni,
drobna ptičica
po polj' leti.
Prišla bo kukovca,
moja ljubica,
ki bo kukala
in prepevala.
Kukala: kuku!
kukala: kuku!
Da bi zmiraj
tak' luštno b'lo!

življenju nisem tako razveselil kakor tedaj. Kot brez glave sem stekel proti postajališču. Nisem še prišel do tja, ko je že privozil tramvaj in oficir, mlad konjeniški major, se je pripeljal, da z ostalimi potniki vstopi.

Ves zasoplen sem priteknel do njega, ga prijel za rokav in vzkliknil: „Tovariš major! Počakajte! Tovariš major!“

„Kaj želite?“
„Kaj želim? Tu v parku... stoji pred hišico na straži deček... Ne more oditi, ker je dal častno besedo... Zelo majhen je. Joče...“

Major me je presenečeno pogledal.

„In kaj imam jaz s tem opraviti?“ je dejal.

Njegov tramvaj je odpeljal in major me je zelo srdito gledal. Ko pa sem mu natančneje

Narodna:

Ljub'ca kod si hodila?

Ljub'ca moja, oj kod si snoč' hodila,
da te ni b'lo tak' dolgo domov?

Ljubček ti moj, po vrtu sem hodila,
zato me ni b'lo tak' dolgo domov.

Ljub'ca moja, oj kaj s' se tam mudila,
da te ni b'lo tak' dolgo domov?

Ljubček ti moj, sem pušelje ti naredila,
zato me ni b'lo tak' dolgo domov.

pojasnil vso zadevo, mi je takoj dejal: „Pojdiva! Pojdiva! Zakaj mi niste takoj povedali?“

Ko sva prišla do parka, je čuvaj pravkar zaklepal vrata. Prosil sem ga, naj nekoliko počaka, češ da je v parku ostal neki otrok, nato sva z majorjem odhitela v park.

V temi sva komaj našla belo hišico. Deček je stal na istem mestu, kjer sem ga pustil, in tiho jokal. Poklical sem ga. Razveselil se je, vzkliknil od veselja, jaz pa sem mu rekel: „Glej, poveljnika sem pripeljal.“

Ko je zagledal majorja, se je deček ves zavnal izprsil in tako za nekaj centimetrov zra-stel.

„Tovariš stražar“, je rekel major, „kakšen čin imate?“

„Mlajši vodnik sem,“ je odgovoril fant.
„Tovariš mlajši vodnik, zapovedujem vam, da zapustite stražarsko mesto!“

Tedaj je deček dvignil roko k širokemu ščitku svoje sive čepice in dejal: „Razumem, tovariš major. Zapovedujete, da zapustim stražarsko mesto.“

To je izrekel tako glasno in resno, da z majorjem nisva vzdržala in sva planila v smeh. Tudi fant se je veselo zasmel.

Komaj smo vsi trije stopili iz parka, je čuvaj zaloputnil vrata za nami in zasukal ključ.

Major je dal dečku roko. „Fant si, da je kaj, tovariš mlajši vodnik!“ mu je dejal. „Dobro boš vojak!“

Deček je nekaj zamrmral in odgovoril: „Zdravo!“

Major naju je po vojaško pozdravil in, ko je videl, da spet prihaja njegov tramvaj, odhitel proti postajališču.

Tudi jaz sem se poslovil od dečka in mu podal roko.

„Ali naj te spremim do doma?“ sem ga vprašal.

„Ne, stanujem tu blizu. Ni me strah!“ mi je odvrnil.

In jaz sem mu še enkrat krepko in veselo stisnil roko.

Prevod iz ruščine.

KOLENDAR

Sobota, 26. januar: Polikarp
Nedelja, 27. januar: Janez Zlatoust
Ponedeljek, 28. januar: Peter
Torek, 29. januar: Frančišek Saleški

SPOMINSKI DNEVI

26. 1. 1797 — Rojen v Zirovnici na Gorenjskem Prešernov mentor Matija Cop — 1864 Umrli srbski književnik-reformator Vuk Stefanovič-Karadžić — 1924 Petrograd-Petersburg preimeno- van v Leningrad.
28. 1. 1871 — Po 131 dneh obleganja se je Pariz vdal nemškim četam.
29. 1. 1573 — Začetek kmečkega upora pod Matijo Gubcem — 1944 Italijansko leta- lo se zrušilo na poslopje Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani in ogenj je uničil 60.000 knjig.

Odperta je knjigarna „Naša knjiga“

V Gasometergasse 10 (vhod Wulfenagasse) je pričela poslovati knjigarna Slovenske prosvetne zveze „Naša knjiga“.

Ljubiteljem slovenske knjige, ki so vedno čutili potrebo po izboru dobre knjige, je dana priložnost, da si ogledajo izložbo in nabavijo knjige, ki si jih želijo. V zavesti, da je slovenskemu ljudstvu na Koroškem potrebna in zaželjena široka in dobrodejna kultura, je Slovenska prosvetna zveza ob veličastnem jubileju štiristoletnice slovenske tiskane knjige pričela s poslanstvom, ki je edinstveno na Koroškem in ga je narekovala nujna potreba.

Vsakdo, ki bo prišel iz vasi v Celovec, bo obiskal knjigarno „Naša knjiga“ in bo ob bogatem izboru literarnih vrednot postal odjemalec lepe knjige.

Po zelo zmerni ceni, ki je zmožljiva za vsakogar, kupite lahko strokovne knjige, ki obravnavajo mnogovrstne panoge, poljudnega znanstva in se cena suče od 3 do 70 šilingov.

Na razpolago je slovensko izvirno slovstvo, kakor zbrana dela Jurčiča, Kesnika, Aškercia, Ketteja, Trdine, Gregorčiča in drugih, po nizki ceni. V predelih slovstvene knjige srečamo Finžgarja, Cankarja, Zupančiča, Bevka, Prežihovega Voranca do novejših Miška Kranjca, Potrča, Juš Kozaka, Slodnjaka, Kosmača in mnoge druge.

V prevodnem leposlovju najdemo Tolstoja, Puškina, Gorkega, Twaina, Dickensia, Verneta itd. Knjigarna vam postreže z izborom lirike, mladinsko knjigo, dramatično in še z malo knjižnico.

Skratka, knjigarna „Naša knjiga“ bo v stanu zadovoljiti vsakogar, ki se zanima za našo knjigo in takih med nami ni malo. V ostalem pa vas bomo v našem listu stalno obveščali o cenah knjig in novitetah, ki bodo za dobiti v novem podjetju.

ŠMARJETA PRI PLIBERKU

V sončni, danes zasneženi Šmarjeti je bilo v nedeljo Antonovo žegnanje. Lep zimski dan, ki ima tudi svoje mikavnosti, je privabil prav dosti ljudi v Šmarjeto v prijazno cerkveno, kjer so darovali sv. Antonu klobase, da bi jim bil pomočnik pri svinjereji.

Po cerkvenem opravilu pa je bilo kakor običajno v gostoljubni gostilni pri Gutovniku zbirališče mladih in starih in se je razvil ta popoldan v pozne nočne ure v pravo ljudsko veselico. Gutovnik je skrbel, da številnim gostom ni ničesar manjkalo in Tilka se je sukala

Vabimo vse rojake na

Slovenski ples

ki bo v nedeljo, dne 10. februarja ob 20. uri zvečer v prostorih Funkhaus-restavracije v Celovcu, Sponheimerstrasse.

Znašli se bomo v pristrčni in domači družabnosti. Pripravljali odbor.

okoli miz in se potrudila, da je bil vsak postrežen z vsem, kar je zahteval, čeprav je bilo opaziti, kakor so nekateri pravili, da je s posebno naklonjenostjo stregla pri mizi, kjer so se nahajali oddaljeni gostje, med temi tudi iz okolice Dobrle vesi.

Pa nič zato, med pristnimi zdravimi kmečkimi dovtipi, tu in tam so zaokrožili pesem, in plesom je kmalu minil brezskrben in sproščenju namenjen dan in eden za drugim so se gostje razgubljali v zimsko noč in nič zato, če eden izmed Pliberčanov še danes ne more obuti enega čevlja, je bilo to šmarješko žegnanje lepo in prijetno. In drugače biti ne more tam, kjer so ohranili pristno slovensko domačnost in družabnost. Ko pa bodo v bregu češnje rdele, bo največji šmarješki sejem in tedaj se vidimo.

O Krznarjevi družini, svojih pokojnega Roka Paka

O smrti našega rojaka Roka Paka smo že poročali, ki so ga dne 10. januarja 1952 koroški rojaki spremili k večnemu počitku pri Sv. Križu v Ljubljani. Ogromne množice Korošcev, prijateljev in znancev ter njegovih tovarišev od carine so mu izkazale zadnjo čast. Nad 15 vencev je pričalo, kako priljubljen je bil pokojnik.

O pogrebnih svečanostih pa smo prejeli še drug dopis, iz katerega posnemamo iz posmrtnega govora dr. Julija Felaherja odlomek, ki tiče pokojnikove rojstne hiše in svojcev v Svečah.

Krznarjeva hiša v Svečah je dala koroškim Slovincem veliko število zavednih ljudi. Pokojni Rok, ki je star komaj 6 let izgubil očeta, je imel še brata Jožeta in sestri Rezo in Marijo. Leta 1918/19 so volksverovci izropali Krznarjevo hišo, ker se je Jože kot prostovoljec boril v Rožu in na Ljubeljskem prelazu zoper nemške tolpe, pokojni Rok je pa pomagal pri organizaciji narodnih svetov v Rožu in na Gurah.

Slovenska kmečka zveza naznanja

Vabilo

na zaključno slavnost gospodinjstvo-kuharskega tečaja v Borovljah, ki bo v nedeljo, dne 3. februarja 1952 v dvorani hotela J u s t.

Na sporedu:

Od 9.30 ure razstava gospodinjstvo-kuharskih izdelkov.

Popoldne ob 14. uri družabna ljudska prireditev z zanimivim sporedom, prizori in petjem več zborov, med temi tudi Fantov na vaši, ki jih radi poslušamo tudi, kadar zapojejo v ljubljanskem radiu.

Pridite v obilnem številu. Tečajnice jamčijo, da vam ne bo žal in boste zadovoljni.

Pozneje sta se oba brata zelo aktivno udeležila plebiscitne propagande. Ker je bilo posestvo zadolženo, je brat Jože po plebiscitu odšel v Kanado in se po nekaj letih zopet vrnil ter se poročil. Umrli je leta 1950 in zapustil 4 leta staro Nežko in 2 leti staro Lojzko. Sestra Marija se je poročila s Petrom Čerujem, bivšim koroškim postvoljcem iz leta 1918/19.

V zakonu sta imela 2 sina in sicer 31. maja 1921 v Svečah rojenega Aleksandra in 25. VI. 1925 rojenega Ivana Čeruja. Ivan je že leta 1940 politično deloval na Koroškem, se vključil nato v Osvobodilno fronto in šel 19. marca 1944 v koroške partizane ter padel v bojih pod Golico dne 2. maja 1944. Aleksander pa je ravnano tako odšel v koroške partizane, bil pa je pri posestniku pd. Plavcu v Rutah nad Bistrico zavljen v zasedo in izdan gestapovcem, ki so ga v februarju 1945 ustrelili. Njun oče Peter

IVAN MATIČIČ:

Moč zemlje

PRIPOVED VASI

7

Tu je bila gospoda iz Sveč, Svetne, celo iz Borovelj. Mlajši so bili zunaj, starejši se zabavali tu. Med njimi Špornova — gospod in gospa — in gospod Štih.

K fantom je pristopila točajka. „Pir, nit?“ je vprašala.

„Ne, štefan vina prinesi,“ je udaril po mizi Vrbnikov. „Semenj je, sto paklenščih!“ Pa si je kar snel z rame kamižolo.

Prisedel je k njima še Jozej, brnil pod mizo Rutarjevega, pa so kar zapeli. Tine jo je urezal naprej, Žihrov je zavižal čez, vse drugo je padlo v bas, da je luč zamigljala...

Pojdam u rute, u rute, tam čer je mraz, je čer moj šocelj leži pokopan.

Muzika je za hip prestala. Zunanji gostje so osupli planili h oknom, gostje iz lovske sobe iztezali vratove, oni v glavni sobi povsili glave v tla. Urha je pa privzdignilo iz zapečka. Odpiral je usta, da bi zaukal, a od ginjenosti ni mogel. „Oul!“ je skoro zavekal in se spustil nazaj.

Tam dol pokleknam, pokleknam, no mav požebam, da n'bo moj puobič ležav koj sam.

Čeru, bratranec prvega koroškega heroja Matije Verdника-Tomaža, se je istotako boril v odredih koroških partizanov. Sestra pokojnikova Reza pa se je zelo požrtvovalno udeleževala v Osvobodilni fronti v Rožu, saj je Krznarjeva hiša nešteto krat nudila koroškim partizanom ne samo hrano in obutev, marveč tudi zanesljivo oporišče, čeravno se je v bližini Sveč nahajala SS-ovska kasarna.

Sestra pokojnika Marijo, poročeno Čeru, so gestapovci 21. marca 1944 odvedli v taborišče Auschwitz in od tam v taborišče Oranienburg pri Berlinu, odkoder se je šele avgusta leta 1945 vrnila domov: njeno 14 let staro hčerko Justo pa so gestapovci odvedli v mladinsko taborišče v Weimar v Nemčijo. Tudi brat Jože Pak je bil med vojno aretiran in odveden najprej v taborišče Dachau, od tam pa na prisilno delo v kamnolome v taborišče Flossenburg. Ko sta padla nečaka Ivan in Aleksander Čeru,

ter so odvedli v taborišča brata Josipa in sestro Marijo, poročeno Čeru, s hčerko, je grozila tudi Rezi Pak aretacija s strani gestapovcev. Vedela je, da jo bodo mučili kot aktivistko OF, ki je zalagala koroške partizane s hrano in obleko ter obuvitvijo, poleg tega pa preskrbela nad 120.000 mark v gotovini za koroške partizane. Zato si je v maju 1944 odvzela življenje, da se izogne aretaciji in mučenju po gestapovcih.

Rokova mati Neža je preživela vse trpljenje ki je prišlo čez Krznarjevo hišo in je sedaj 87 let stara. Ona izvira od pd. Kuraša v Svečah in je v daljšem sorodstvu s rodbino Einspielerjev, iz katere je izšel oče koroških Slovincov Andrej Einspieler. Njen stric je bil dekan Ferčnik v Žabnici v Kanalski dolini, znani pisatelj nabožnih knjig in zbiratelj narodopisnega blaga. On je posedoval dragoceno knjižnico, ki se pa je žal samo delno ohranila.

Važno

Za imetnike potrdil po § 4 zakona o oskrbi žrtve in izkaznic za žrtve

Ker vlada med partizanskimi invalidi, KZ-lerji in svojci padlih in umrlih partizanov oziroma KZ-lerjev ter izseljenci, ki so v posesti uradnega potrdila po § 4 zakona o oskrbi žrtve (Amtsbescheinigung) oziroma izkaznice za žrtve (Opferausweis) še splošna nepoučenost o pravicah, ki jih imajo osebe na podlagi teh dveh dokumentov, bomo v naslednjem na kratko obrazložili te prednosti:

1. Zdravniška oskrba po § 12 zakona o oskrbi žrtve (Opferfürsorgegesetz)

Vsak posestnik uradnega potrdila je bolniško zavarovan in ima pravico na brezplačno zdravljenje, medikamente in oskrbo v bolnišnici. Preko tega pa imajo vsi, ki ne prejemo vzdrževalne rente (Unterhaltsrente) še pravico na bolniščino (Krankengeld) v znesku do šil. 30.— dnevno. Osebam, ki prejemo rento za žrtve (Opferrente) se ta od bolniščine odtegne.

Družinski člani posestnika uradnega potrdila imajo pravico na zdravniško oskrbo le v slučaju, ako on sam prejema neprikrajšano vzdrževalno rento. V izjemnih slučajih odloča na pismeno prošnjo ministrstvo za socialno skrbstvo na Dunaju.

Po vseh umrlih osebah, ki so bile v posesti uradnega potrdila, izplača bolniška blagajna svojcem mrtvaščino (Sterbegeld).

Porodniško doklado (Wochenhilfe) prejme žena posestnika uradnega potrdila, ako on prejema neprikrajšano vzdrževalno rento, vendar ne, če je ona sama posestnica uradnega potrdila.

Bolniške liste (Krankenscheine) izdaja proti predložitvi uradnega potrdila pokrajinska bolniška blagajna v Celovcu, kakor tudi njene po-

družnice v Beljaku in Velikovcu. V nujnih slučajih se bolniški list zdravniku lahko odda par dni pozneje.

Osebe, ki so v posesti izkaznice za žrtve nimajo pravice na zdravniško oskrbo.

2. Popust pri davkih

a) Dohodninski davek (Einkommensteuer): Vsak posestnik uradnega potrdila in izkaznice za žrtve je za leto 1952 znesek šil. 4.368.— dohodninskega davka oproščen (Steuerfreibetrag). Kdor dobi torej od finančnega urada dostavljene tiskovine za izjavo o dohodkih (Einkommensteuererklärung), naj v to izjavo vnese, da je v posesti uradnega potrdila oziroma izkaznice za žrtve Nr. K.... ter od celotnega za obdavčenje napovedanega zneska odbije šil. 4.368.—.

b) Mezdni davek (Lohnsteuer): Vsak posestnik uradnega potrdila in izkaznice za žrtve, ki plačuje mezdni davek od svojega zaslužka ima za leto 1952 od svoje mesečne bruto plače znesek v višini šil. 364.— oproščenega davka. Preko tega se pa davka prosti znesek posestnikom uradnega potrdila še zviša, če so zdravstveno oškodovani in imajo tozadavni odlok (Rentenbescheid) od deželne vlade in sicer pri meznem davku

mesечно:		
25—35%	invaliditete	za šil. 30.—
35—45%	„	40.—
45—55%	„	100.—
55—65%	„	120.—
65—75%	„	140.—
75—85%	„	160.—
85—95%	„	180.—
95—100%	„	200.—

(Nadaljevanje na 6. strani)

„A so a freches Gesindl!“ je kavsnila neka dama iz lovske sobe. — „Pfu!“

Orožniki so zapisovali, fantje molče buljili v mizo. Ko je bilo vse zapisano, so pozvali fantje, naj se izgube. In ti so si našli ogrske pa odšli. Krenili so na pot, orožniki so jim počasnim korakom sledili. Pred Vrbnikovo hišo je pa Rutarjev zaukal na vso jezo. Nekaj pivcev je še zatezavalo v hiši, pa so imeli že dre-mave glasove. Fantje so se zunaj vstopili v kolobar in jo visoko zavižali.

Vse te ušnejše lijte moje so rajžale po Drave, mene k' niso pustile rojve pa težave. „Pfu!“

Tri — tri trijadjoj tuljum, trijadjoj tuljum, oj djum.

Polagoma so se Otave umirile. Od Špornovih je še rezala muzika, teže in teže je hripala, dokler ni docela omagala. Le še kak dre-mav vrisk, še daljna kruleča popevka — in Otave so zaspale.

Drugi dan pa je bilo čmerikavo vreme, pravljalo se je k dežju. Ljudje so bili čmerni, kot bi jim bil zatoni najdražji dan življenja. Dela se niso mogli zgrabiti pri nobenem koncu. Le kdor še ni imel ajde v zemlji, je hitel, da jo še pred dežjem poseje. Ti, ki so imeli še kaj trave, so čakali dežja, onim, ki se že vse pospravili, se pa ni nikamor mudilo. Vlačili so se okrog hiš pa želeli dežja, da bi jim hejdo

Smučanje je staro 4000 let

Smučanje ima zelo staro zgodovino, starejšo kakor marsikatera druga športna panoga. Prve smuči so imeli že v bronasti dobi, to se pravi, da so smuči stare že nad 4000 let. Seveda so bile prve smuči zelo široke in tudi nerodne, saj so merile v širino kar 40 cm.

Tudi v dobi fevdalizma so smuči ostale še vedno enake. Na Švedskem pa so kmeje v teh časih uporabljali smuči ne samo kot pomožno prometno sredstvo v zimskem času, marveč so se jih posluževali tudi poleti za prekoračenje raznih prostranih močvirnatih pokrajin itd. Seveda pa so bile te smuči nekoliko spremenjene, tako da so bile v resnici neke vrste majhen splav.

Vse do najnovejše dobe so si smučarji pomagali pri napredovanju z eno samo dolgo, težko palico. Seveda je bil ta način hoje precej neokreten. Komaj pred dobrimi 40 leti sta prišli v rabo dve palici, kakršni poznamo danes, z jermenčki na rokah in krplicami.

Kako pa je bilo nekdanj s smučarskimi tekmami in sploh uporabo smučanja v športne namene? Kratak zgodovinski pregled nam pokaže tole:

Ob koncu 17. stoletja je prvič omenjena uporaba smuči v Avstriji; v Franciji in v Švici takrat o smučeh še niti sanjali niso. Seveda so bile prve smuči izpostavljene precejšnjemu smehu. Tako je celo znani učenjak in naravoslovec, Francoz Buffon (1707 do 1788) imenoval smuči „redko orodje primitivnih narodov“ ter jih je primerjal z indijanskim tomahawkom in z avstrijskim bumerangom.

Leta 1838 je francoski admiral Rosamel poslal Pavla Craimeuda v severne kraje z nalogo, da bi opravil tamkaj razna znanstvena raziskovanja. Ob povratku so člani ekspedicije prinesli s seboj dva para laponskih smuči, ki so bile neverjetno dolge. Merile so v dolžino 2,65, široke pa so bile komaj 10 cm. Posebnost teh smuči je bila tudi v tem, da niso bile zakrivljene samo na sprednjem, temveč tudi na zadnjem koncu.

Štiri leta pozneje, leta 1842, sta se skušala dva znanstvenika Craimeudove ekspedicije povzpeti na Mont Blanc, vendar jima to zaradi prevelikega snega ni uspelo. Da pa bi se posluževala smuči, ki sta jih bila prinesla z Laponske, to obema učenjakoma ni prišlo na misel. Laponske smuči so ležale v stekleni vitrini, da si je lahko vsakdo ogledal to „redko orodje primitivnih narodov“!

Drugače pa je bilo na severu. Že leta 1825 so v Christianiji ustanovili prvi smučarski klub, toda komaj leta 1879 imamo v Norveški opravka s prvimi smučarskimi tekmami. Na teh prvih tekmah v zgodovini smučarskega športa so se predvsem izkazali prebivalci mesta Telemark, ki so pozneje dali ime znanemu zavoju pri smučanju.

Medtem je začelo prodirati zanimanje za smučanje prav polagoma tudi v Svico, Nem-

čijo in Francijo. Leta 1878 je Francoz Rene Duhamel javno prikazal praktično uporabo smuči. Toda številno občinstvo, ki je prisostvovalo temu prikazu, je ostalo zelo hladno. Le redki so bili tisti, ki so spoznali velike prednosti in odlike tega športnega orodja in že takrat prisodili smučanju nesuten razvoj.

L. 1889 je organiziral sekretar francoskega poslanstva v Mannheimu prvo smučarsko ekspedicijo v Schwarzwald. Isto leto je na smučeh prodril v polarne kraje znani raziskovalec Nansen. Za tiste čase je bilo to izredno dejanje, ki ga lahko primerjamo recimo z B.eriotovim poletom v letalu čez Kanal.

L. 1891 je bil v Zapadni Evropi ustanovljen prvi smučarski klub, leta 1893 so uporabljali smuči pri nekem pohodu v Alpah. Šest let

pozneje je zagledala beli dan tudi prva knjiga o smučanju, in sicer „Tehnika smučanja“.

Prva leta, ko se je začelo smučanje širiti po zapadni Evropi, so si pomagali pri napredovanju tudi tako, da so se privezali na konja, iz česar se je pozneje razvil poseben šport — skijöring in še pozneje vodno smučanje. Zanimivo pa je, da so v teh detinskih letih moderne smučarskega športa uporabljali smuči s pridom pri vzponih na zasnežene gore, dočim si pri sestopanju v doline dolgo niso vedeli z njimi pomagati. Tako piše še leta 1902 nek francoski a'pinist, ki se je povzpel s smučami na Col du Lancret: „Smuči, ki so nama pri vzponu odlično služile, so postale ob povratku nekoristne, ker so nama bile samo v napoto.“

RADIO-PROGRAM

RADIO CELOVEC

Nedelja, 27. januar:

6.45 Domači vrt — 7.15 Tamburaški koncert (izvajajo tamburaši iz Skofič) — Duhovni nagovor — 8.10 Kmečka oddaja — 10.00 Maša — 11.15 Lepe melodije — 12.45 Tedensko kulturno zrcalo — 14.45 Pozdrav za mesto in deželo — 20.15 Športna poročila.

Ponedeljek, 28. januar:

6.15 Jutranja glasba — 8.30 Pozdrav zate — 10.15 Solska oddaja — 10.45 Iz ženskega sveta — 11.00 Veder dopoldne — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 13.45 Glas mladine — 14.30 Poročila. Objave. Politični pregled. Spoznavajmo skladatelj — 14.10 Kar si želite — 15.00 Solska oddaja — 16.30 Za osamljenega in bolnega — 17.10 Popoldanski koncert — 20.15 Želje, ki jih radi izpolnimo.

Torek, 29. januar:

6.10 Za kmetijstvo — 6.20 Jutranja glasba — 7.15 Pestra godba — 8.15 Kaj kuham danes? — 8.30 Pozdrav zate — 10.15 Solska oddaja — 10.45 Veder dopoldne — 11.00 Solska oddaja — 11.25 Veder dopoldne — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 13.45 15 pestrih minut — 14.30 Poročila. Objave. Zdravniški vedež. Za podeželje — 15.00 Solska oddaja — 15.30 Za ženo in družino — 16.00 Solistična ura — 18.30 Smejte se z nami — 18.45 Kmečka oddaja.

RADIO LJUBLJANA

Nedelja, 27. januar:

7.00 Dobro jutro, dragi poslušalci! — 8.20 Za dobro voljo — 9.20 Da bi biva liepa ura ... (spored koroških pesmi) — 11.00 Od pravljice do pravljice — 11.30 Zelimo Vas razvedriti — 12.40 Zabavna glasba — 13.10 Zeleli ste — poslušajte! — 15.10 Zabavna glasba — 17.15 Naše domače za ples in razvedrilo — 18.15 Promenadni koncert — 19.15 Zabavna glasba — 22.45 Spored plesnih in zabavnih melodij.

Ponedeljek, 28. januar:

12.00 Slovenski zbori in samospeli — 12.40 Zabavna glasba — 13.00 Od melodije do melodije — 14.00 Sport na Primorskem — 14.10 Arije iz popularnih oper — 15.10 Zabavna glasba — 15.30 Igra Vaški kvintet, pojeta Rezika in Sonja —

„Še nikoli nisem bil gori,“ je odvrnil Jozej. „Pa k spovedi pojdi in moli, ne veš kaj te čaka pri žunirjih. Da mi ne boš bevskal z Rutarjevim po birtijah. Se ne spodobi na božji poti.“

„S čim? Ste mi mar kaj dali?“

„Ti dá atej. Dva rajniša ti bo dosti. Jaz še enega nisem potrošila za Gospo sveto.“

„Ste hodili k nogam, čemu bi vam rajniš?“

„Malo peš, malo z vozom, kakor se romarjem spodobi. Kapunka je romala k nogam celo k Sveti Krvi. Da veš: k spovedi mi pojdi!“

In so se dvignili zjutraj proti postaji. Ženice in brkači so si pripravili v cu'e popotne, fantje pa šekljali s srebrnimi rajniši. Vlak je pririhnel izpod gore, moker in sajast, in Otavci so napolnili vagon. Bili so veseli, kot bi se peljali na semenj. Vlak jo je pa kuril čez Dravo. Na vsaki postaji so vstopali romarji. Otavci so se brezskrbno povešali z oken in se pozdravljali z znanci. Za Žihpoljem pa so kar nekako potihnili. Vlak je prižvižgal v Celovec. Otavci pa so sede'i kot pribiti na klopeh. Zunanaj je bil vrišč, vlaki so se križali, na peronu se prerivali potniki, celovski izletniki, lovci, vojaki. Vlak je naskakovala množica, tuji ljudje so tiščali v vagon, Otavci pa molčali. Samo Rutarjev se je nagnil skozi okno.

„Kar sedi, Tine,“ ga je pocuknil Tesnar. „Saj nikogar ne poznaš.“

„Mar žinjate, da sem prvič v Celovcu?“

„Čemu bi se jim razkazoval, če ni treba.“

Danes je bil Tine kar ponosen zelen klobuč je imel pa zeleno kanižolo, kratke irhaste hlače pa že ene golenke. Junačen, drzen fant je bil Rutarjev Tine.

Tuji potniko so se nagneti v vagon, se smejali in čebljali. Vlak je odpuhal naprej. Skozi ravan se je gnalo kolesje, mimo Trnja je bunkalo in žvižgalo pa sunkoma zastalo.

„Maria Saal!“ je klical sprevodnik. Romarji so se nerodno zamajali s cekarji in culami pa krenili navkreber. V klancu se je zakošatil veličastni hram Gospe svete. Čestitljivo, silno zidovje se je zibalo v zvonjenju kakor mogočna trdnjava ob koralu vojnih trum. Pred vekovi hrama so se zašibila kolena vernikov, pred silo let in pred čestitljivo povestnico se jim je uklonila glava. Stopali so v zamračeni hlad svetišča in šli kar naravnost do oltarja. Hram se je polnil bolj in bolj. K spovednicam so pritiskali. ob oltarjih klečali in čepeli, pred sveto Gospo pa je bila gneča. Glasneje in glasneje so žebrali, dokler niso kar na glas izbruhnili svojih rev in težav. V dveh jeziki so nava'ili na veliko Gospo in priprošnjico, nekateri jo rotili po nemško, glavni naval pa jo je obsul s slovensko molitvijo in hvalnico.

Počasi so cepali verniki iz hrama. Rutarjev si je prižgal pod lipo že tretjo cigareto, ko so se še ostali Rožani izklecali iz cerkve. Šli so še k štantarjem. Izbirali so svete podobice, križce, molke in škapulirje, kupovali lecat in cukrenino.

(Dalje)

GOSPODARSTVO ČS V KRIZI

V Čehoslovaški v vseh povojnih letih ni bilo gospodarsko stanje nikoli tako slabo, kakor je bilo lansko leto. Že v začetku leta je bila vlada prisiljena uvesti karte za kruh, katere so dve leti prej s tolikim hvalisanjem odpravili. Lansko leto so se nenavadno dvignile cene mesu, masti, jajcem in drugim predmetom široke potrošnje. Spet so bili prisiljeni uvesti prodajo krompirja na karte. Zelo težak prehrabeni položaj je označil predsednik čehoslovaške vlade Zapotocky, ki je v narodni skupščini dobesedno dejal: „Bila bi velika neumnost, če se ne bi zavedali, da nam povzroča preskrba največ težav in da je ona tudi vzrok protestov in nezadovoljstva!“

V zvezi s poslabšanjem preskrbe pa v Čehoslovaški pada tudi storilnost. Pred vojno leta 1933 so v največjem premogovnem bazenu ČSR nakopali po dve toni premoga na vsakega moža, sedaj pa ga nakopljejo le po 1600 kg, čeprav so rudnik s strojnimi napravami v marsičem izpopo'nili. Po službenih podatkih je v tretjem četrtletju dosegla proizvodnja premoga le 91,3%, metalurgija pa 92% previdnega plana.

JUGOSLAVIJA BO RAZSTAVLJALA NA VELESEJMU V INDIJI

Na letošnjem velesejmu v New Delhiju in Karačiju bo s svojim posebnim paviljonom zastopana tudi Jugoslavija. Razstavni in gradbeni material za ureditev jugoslovanskega paviljona na tem velesejmu je že na poti v Indijo. Poleg trgovskega bo jugoslovanski paviljon imel tudi propagandni značaj, ker bo indijske mu ljudstvu prikazal tudi lepote jugoslovanske države.

Važno

(Nadaljevanje s 5. strani)

Pri prejemkih dodatne rente za postrežbo in slepce za šil. 400.—

Pri dohodninskem davku letno:

25—35%	invaliditete za šil.	200.—
35—45%	„ „ „	300.—
45—55%	„ „ „	750.—
55—65%	„ „ „	875.—
65—75%	„ „ „	1025.—
75—85%	„ „ „	1150.—
85—95%	„ „ „	1300.—
95—100%	„ „ „	1500.—

Pri prejemnikih dodatne rente za postrežbo in slepce za šil. 3000.—

Postopek za priznanje mezdnege davka prostega zneska je sledeči: Vsak naj gre z uradnim potrdilom oziroma izkaznico za žrtve, davčno karto (Lohnsteuerkarte) in če je tudi zdravstveno oškodovan, z odlokom o invalidnosti na pristojni finančni urad in si pusti davka prosti znesek vnesti v davčno karto. Lahko pa te zadeve uredi tudi priporočeno potom pošte, in sicer pri finančnem uradu.

3. Renta

Vsak posetnik uradnega potrdila, ki je najmanj 30% za delo nezmožen ima pravico do mesečne rente in prav tako vsaka vdova in otroci fašističnih žrtev v kolikor so imetniki uradnega potrdila. Torej vsak, ki ima uradno potrdilo, naj takoj napravi vlogo za rento.

4. Izkaznice za popust pri vožnji na železnici
Vsi posestniki potrdila, ki so 70% in več za delo nesposobni, imajo pravico na 50% popust pri vožnji na vseh progah avstrijskih zveznih železnic. Da jim moremo nabaviti v to svrhu potrebno izkaznico je treba, da se z uradnim potrdilom, odlokom (Rentenbescheid), dvema slikama in šil. 30.— zglasijo v naši pisarni.

V vseh zadevah v zvezi z uradnim potrdilom, izkaznico za žrtve, rento itd., pa se obrčajte na našo pisarno v Celovcu, Salmstrasse 6, ali pa na tovariša poslovodjo Kmečko-gospodarske zadruge v Železni Kapli, kjer boste dobili natančnejša pojasnila in vse potrebne tiskovine in tudi tiskovine za popravilo škode (Wiedergutmachung) in za prijavo škode nastale v zaporni dobi (Haftentschädigung).

V lastnem interesu vsakega KZ-lerja in partizana je, da si oskrbi te tiskovine in najkasneje do 15. februarja 1952 prijavi škodo.

Zveza bivših partizanov Slovenske Koroške
Glavni odbor — Celovec, Salmstrasse 6.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Casometergasse 10. Telefon 1624/4 Za vsebino odgovarja Rado Janežič. Tiska: Kärntner Druck- und Verlagsgesellschaft m. b. H., Klagenfurt. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt, 2, Postschließfach 17.

blagoslovil; nekateri pa so se izmuznili v krčmo. Tu so marnvali o sinočnjem rogoviljenju fantov in jim zamerili nepotrebno vsiljevanje gospodi.

Ko je bil dež dodobra primočil, so se Otave zopet razmajale. Snopje se je v ostrveh presušilo, da je pokalo, ljudje so ga spravljali v skednje. In pričela se je mlačev. Sprva je šlo pošasi in leno, posamezni cepci so tolkli, da je čotavo odmevalo po vasi. Kmalu sta udarila po dva in še tretji je pritegnil, a še ni bilo soglasja. Nazadnjepa so poskočili drug k drugemu in zagrabili po štirje, pa je zabunka'lo, da se je zibala vas. Pritrkavalo je od skednja do skednja, cele tedne je bil takt cepcev na Otavah.

Mlatnja je minila pa doraščala otava. Zarezale so kose v mehke trayce po vrtovih, lokah in za ozarami, kjer so se razcvitali divji koren, kumin pa nemška detelja. Toda moč sonca je bila že oslabela in ni več puhtelo od tal.

Za malo Gospojnico so se pa domenili fantje in dekliči, da bi poromali na božjo pot h Gospe sveti. Takole sami da bi jo potegnili in nič razboba'li po vasi. Pa je že pred praznikom zvedelo vse in vsakogar je zamikalo na pot. Ta se je bil zaobljubil Gospe sveti zaradi dobre letine, oni ob boleznih pri živini, tretji bi ji o priliki potožil reve in težave, četrti bi pred njo obudil kesanje in se izpovedal grehov in bridkosti.

„Tak dro žinjaš na božjo pot?“ je vprašala sina Oštinka.